

Samrådsunderlag, undersökningssamråd

Inför ansökan om tillstånd till
vattenverksamhet enligt 11 kap
miljöbalken, Fifallakulvert
Garvaregatan

Beställare: Valdemarsvik kommun
Konsultbolag: Structor Miljö Öst AB
Uppdragsnamn: Garvaregatan projekterings- och miljöstud
Uppdragsnummer: 25171
Datum: 2025-10-20
Revideringsdatum: Datum.
Uppdragsledare: Susanne Karlsson
Handläggare/utredare: Karin Bernefalk
Status: Slutversion

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1. Administrativa uppgifter	4
2. Inledning och bakgrund.....	4
3. Omgivningsförhållanden	6
3.1. Geologiska och hydrogeologiska förhållanden	7
3.2. Detaljplan.....	8
3.3. Markföroreningar	8
3.4. Skyddade områden, kulturmiljö och naturvärden.....	8
4. Planerad åtgärd	9
5. Fastighetsägare	10
6. Samråd	10
7. Skyddsåtgärder	11
8. Bedömning.....	11
9. Referenser.....	12

Bilagor

Bilaga 1 Programhandling öppen dagvattenlösning Garvaregatan

Bilaga 2 Översiktlig miljöteknisk undersökning Garvaregatan

Bilaga 3 Rapport hydrologi Fifallakulverten förkortad

1. Administrativa uppgifter

Sökande

Valdemarsviks kommun

Fastigheter

Valdemarsvik 3:1

Kommun och län

Valdemarsviks kommun, Östergötlands län

Kontaktperson (sökande)

Mikael Jonsson, Gatu- & fastighetschef

Mikael.jonsson@valdemarsvik.se

012319310

2. Inledning och bakgrund

Fifallaån är en å som mynnar ut i Östersjön och har ett avrinningsområde på ca 1300 ha. Den nedersta delen av åns sträckning passerar genom Valdemarsvik och ån har under 1900-talet grävts ner och kulveterats. Valdemarsvik har alltid varit översvämningsdrabbat. Vid häftigare regna på grund av klimatförändringar finns risk att översvämningsproblematiken kommer att bli mer omfattande i framtiden.

Idag rinner Fifallaån i en kulvert under Funkishuset och Sjöhuset i Valdemarsvik. Kulverten hanterar idag till största delen dagvatten som kommer från Fifallaån och bebyggelsen norr ifrån.

Under 2021/2022 utförde Structor på uppdrag av Valdemarsviks kommun en översiktlig utredning för Fifallaåns anläggning, bestående av kulverterade delsträckor genom Valdemarsvik. Fifallaåns kulverterade delsträckors tekniska livslängd bedömdes till största delen vara passerad och är således i behov av lämpliga åtgärdsarbeten för säkerställande av dess fortsatta funktion.

En tidigare utredning har kommit fram till att det mest fördelaktiga är att ändra Fifallaåns nuvarande sträckning och antingen anlägga en ny sluten kulvert alternativt en ny öppen dagvattenledning längs med Garvaregatan i Valdemarsvik. Utredningen

mynnade ut i förslaget att anlägga en öppen dagvattenlösning längs med Garvaregatan, se Figur 1.

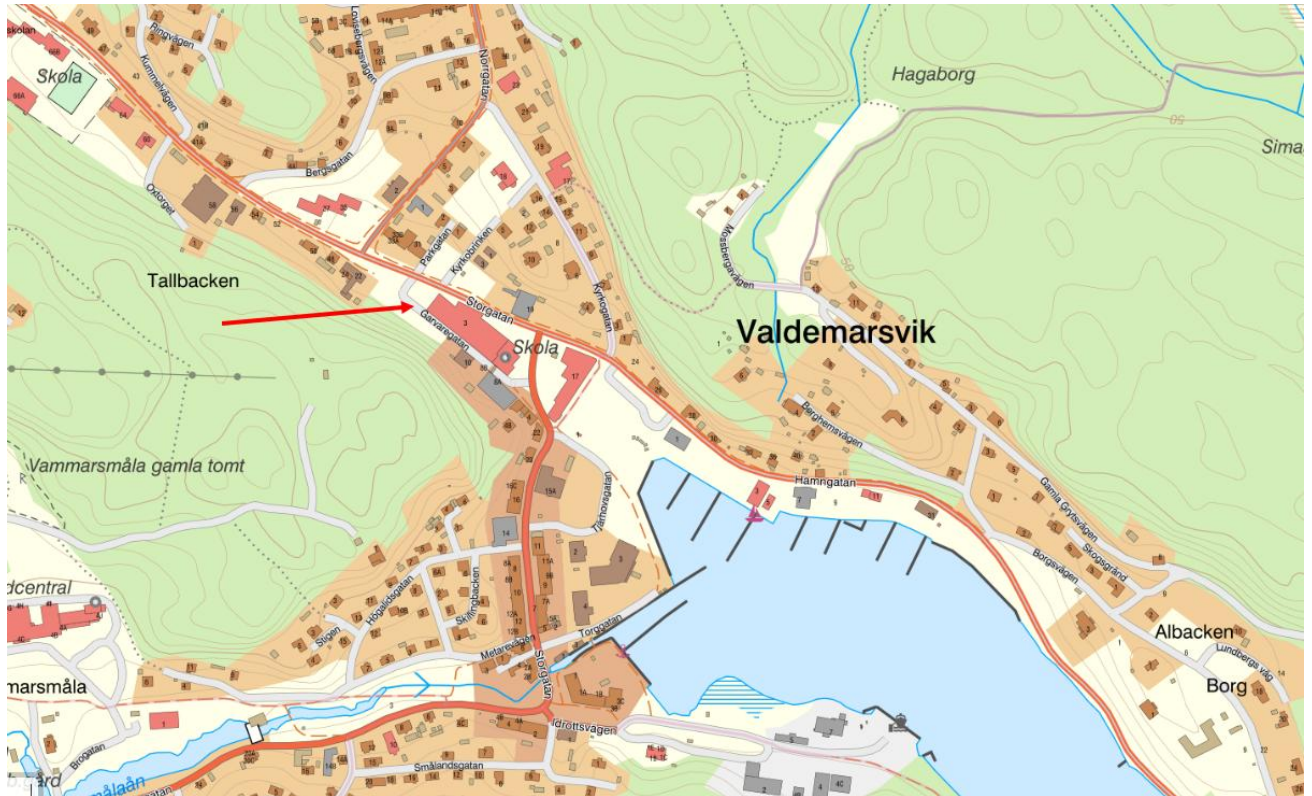

Figur 1 Förslagen sträckning av den öppna dagvattenlösningen längs med Garvaregatan i Valdemarsvik.

Kommunikation har förts med Länsstyrelsen i Östergötland som rekommenderat att söka tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken även om medelvattenföringen är lägre än 1 m³/s. Detta då en omdragning av Fifallaån bedöms vara ett komplex fråga.

3. Omgivningsförhållanden

Garvaregatan är lokaliserad centralt i Valdemarsvik, se Figur 2.

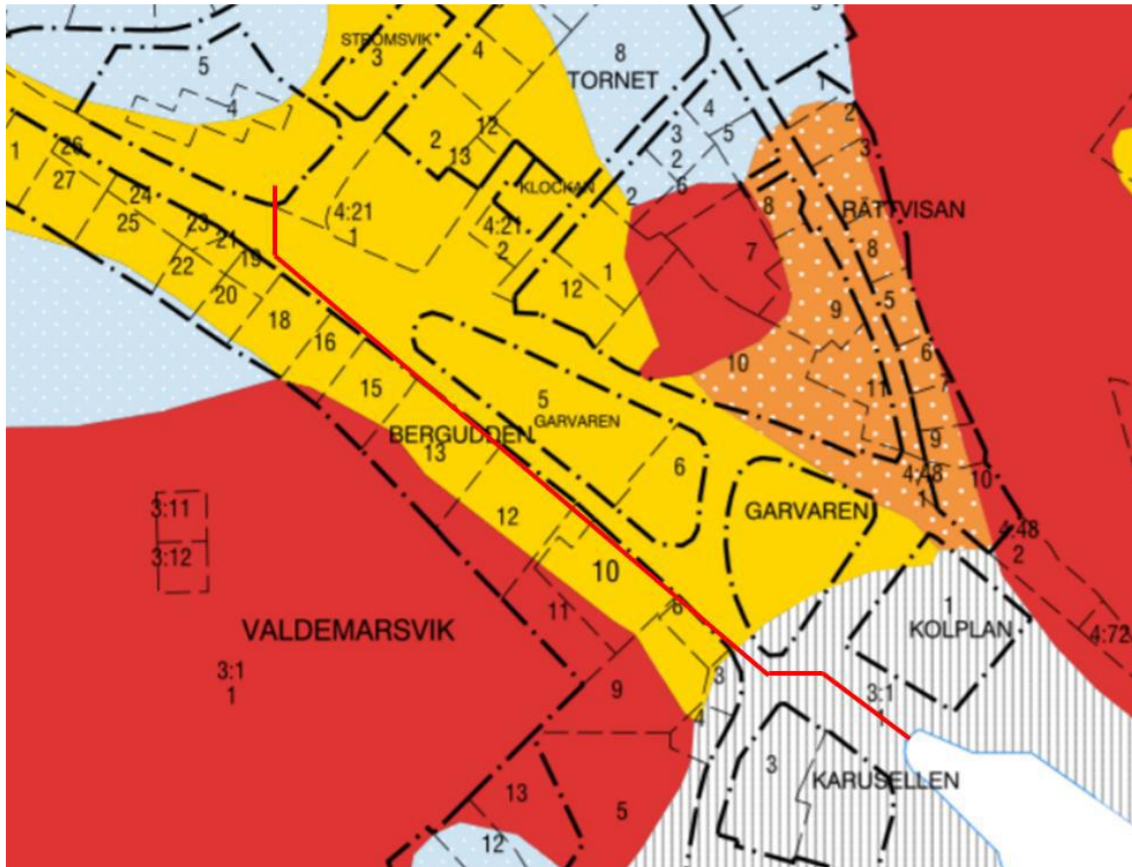

Figur 2 Översiktskarta över Valdemarsvik där Garvaregatan är markerad med röd pil (Lantmäteriet, 2025).

3.1. Geologiska och hydrogeologiska förhållanden

Enligt SGU:s jordartskarta (SGU, 2025) utgörs marken i området av glacial lera och fyllning, se Figur 3. Utifrån topografin bedöms grundvattnets strömningsriktning vara mot Valdemarsviken.

Jorddjupet uppskattas till 3-5 m (SGU, 2025).

Figur 3 Utklipp från Lantmäteriets Min karta med jordartskartan som visar att aktuellt undersökningsområde utgörs av postglacial lera (gul färg) och fyllning ner mot Valdemarsviken (vitt med grå streck). Den nya föreslagna sträckningen är markerad med ett rött streck.

Närmsta ytvattenrecipient är Valdemarsviken, där både nuvarande kulvert och planerad dagvattenlösning mynnar ut i.

Enligt SMHI:s vattenwebb (flödesstatistik 1991-2020) är Fifallaåns medelvattenföringen MQ 0,09 m³/s och medelhögvattenföring MHQ 0,85 m³/s. Ekologiska statusen är måttlig och den kemiska statusen uppnår ej god. Fifallaån har enligt VISS otillfredsställande status när det gäller morfologiskt tillstånd bl.a. eftersom delar av ån genom Valdemarsvik är grävd och kulverterad.

För mer information om flöde och dagvatten, se bilaga 3.

3.2. Detaljplan

Hela sträckan för den planerade dagvattenhanteringen är lokaliserad inom detaljplanlagt område, dp 0563-P97/7. Där den planerade dammen är belägen är marken planlagd för allmän plats för park men även mindre del för gata.

3.3. Markföroreningar

En översiktlig miljöteknisk undersökning utfördes under 2024/2025 för att beskriva föroreningssituationen i marken längs den föreslagna sträckan för den planerade dagvattenhanteringen samt för att se om föroreningar sprids till området från omgivande mark, se bilaga 2.

Delar av området för den planerade sträckningen är förorenad, både i jord och grundvatten. Både fyllnadsjorden och underliggande jordlager kan vara förorenad både av metaller, olja och PAH (polyaromatiska kolväten).

I jorden längs med Funkishuset har högst föroreningshalter påträffats medan jorden mellan Sjöhuset och Funkishuset hade lägre halter.

Grundvattnet i området mellan Funkishuset och Garvarhuset samt ner till Sjöhuset bedöms vara påverkat av metaller, klorerade lösningsmedel, PAH:er och petroleumämnen.

Större delar av föroreningarna kommer med stor sannolikhet från Lundbergs Läder garveriverksamhet som bedrevs från 1987 fram till 1960. Garveriet var ett av Nordens största och förfogade över både ett kromgarveri och en kromläderverkstad i området.

En förtätad miljöteknisk markprovtagning längs med Funkishuset och ner till Sjöhuset planeras utföras under projekteringsskedet. Provtagning behövs för att kunna avfallsklassa de jordmassor som grävts upp, så att överskottsmassor kan lämnas till godkänd mottagningsanläggning. Jordmassor som är geotekniskt lämpliga och som inte är förorenade kan med fördel återanvändas i schakten. Föroreningsinnehållet i de massor som kan återanvändas ska inte överskrida Naturvårdsverkets riktvärde för mindre känslig markanvändning (MKM).

Mätning av grundvattennivåer i området kan behövas för att kunna projektera och bedöma miljöpåverkan under åtgärdsskedet.

3.4. Skyddade områden, kulturmiljö och naturvärden

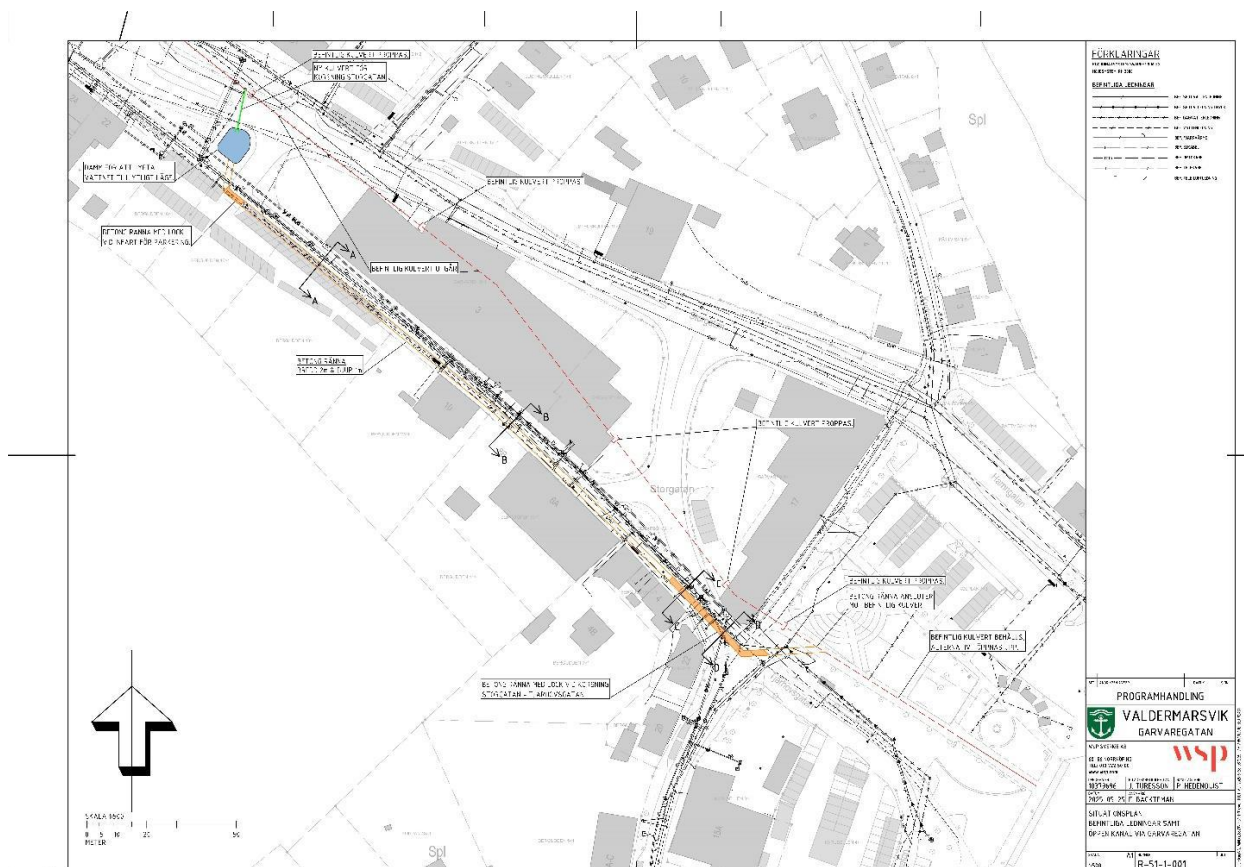
Delar av Garvaregatan omfattas av riksintresset för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Länsstyrelsens Östergötland har tagit fram handlingsplan för grön infrastruktur i Östergötland. Delar av Garvaregatan är inkluderat i områden för *Värdetrakter för Äddelöv* samt *Värdetrakter Hav Höga Kärlväxter*.

Inga kända fornlämningar finns längs den föreslagna sträckan för planerade dagvattenhanteringen. Enligt Fornsök ligger närmsta fornlämning ca 200 m nordöst (Riksantikvarieämbetet, 2025).

4. Planerad åtgärd

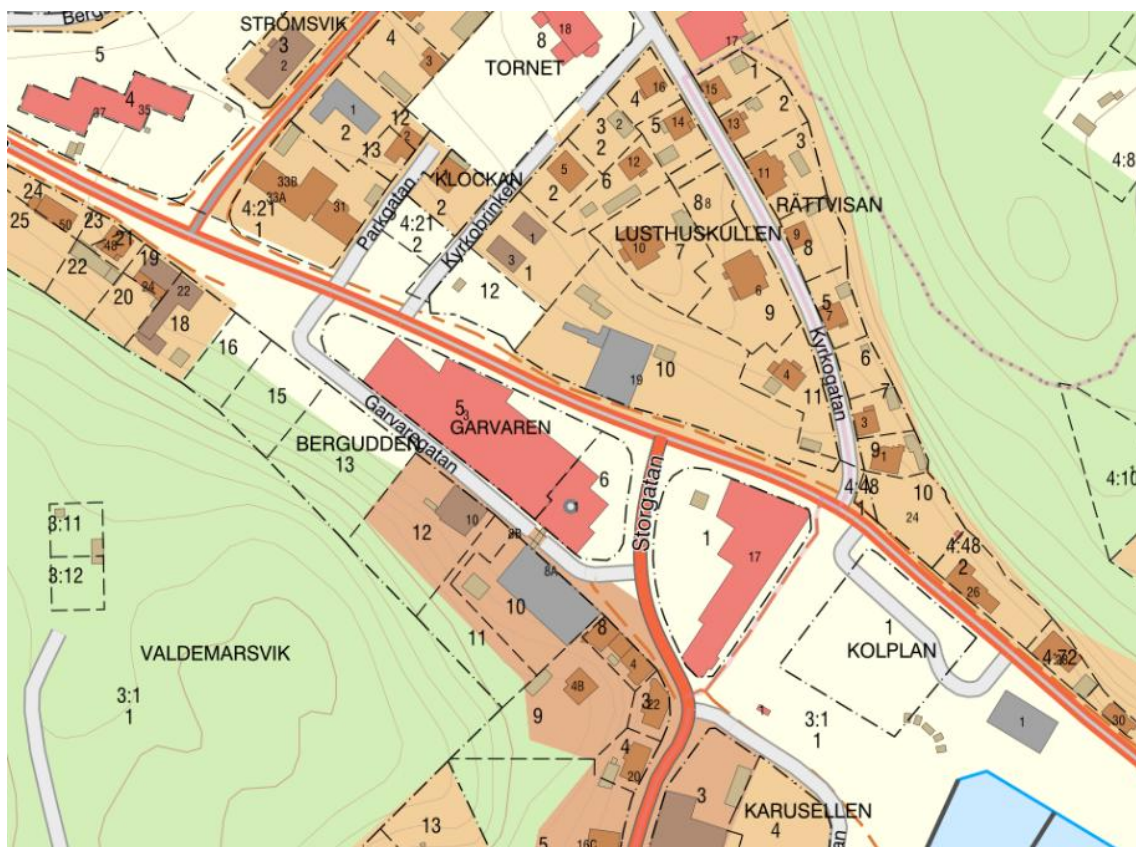
Den nya öppna dagvattenlösningen är föreslagen att ansluta mot befintliga kulvert på norra sidan om väg 212 innan passagen under vägen. Detta för att få en rätvinklig passage av väg 212. Efter passagen av väg 212 kommer den sträcka sig utmed Garvaregatan, ned till Storgatan som den ska passera för att sedan ansluta mot befintlig kulvert vid Kolplan, efter Sjöhuset. Se Figur 4 nedan för den nya sträckningen, samt bilaga 1 för utförligare beskrivning.

Figur 4 Förslag på ny sträckning av den öppna dagvattenlösningen.

5. Fastighetsägare

Garvaregatan är lokaliserad på fastigheten Valdemarsvik 3:1 och ägs av Valdemarsviks kommun. Intilliggande fastigheten Bergudden 16 ägs också av Valdemarsviks kommun. Fastigheterna Bergudden 10, 11, 13 och 15 samt Garvaren 1 och 5 ägs av Valdemarsviks kommun via Centrumhuset i Valdemarsvik AB. Fastigheterna Garvaren 6 och Bergudden 12 är privatägda. Hela den föreslagna sträckan för den nya dagvattenanläggningen kan därmed lokaliseras inom kommunal mark. Se Figur 5 för karta över samtliga fastigheter.

Figur 5 Fastigheter omkring Garvaregatan i Valdemarsvik (Lantmäteriet, 2025).

6. Samråd

Sökande avser förutom samråd med Länsstyrelsen samråda med fastighetsägarna till Garvaren 6, Valdemarsvik 4:21, Bergudden 3, 8, 9, 10-13, 15-18 samt fastighetsägaren till Garvaren 1 och 5.

7. Skyddsåtgärder

I samband med anläggandet av ny å-fåra för Fifallaån längs med Garvaregatan bedöms förorenat länsvatten uppstå. En mobil reningsanläggning ska därför finnas tillgänglig så att länsvattnet kan renas innan det släpps ut till Valdemarsviken

Den del av Fifallaån som är längs med Garvarehuset och fram till Sjöhuset ska vara tät så att föroreningar inte kan tränga in i å-fåran. Vidare kan andra skyddsåtgärder längs med den nya sträckningen bli aktuellt så att befintliga föroreningar inte sprids längs med nya sträckningen.

8. Bedömning

Ansökan om tillstånd enligt 11 kap Miljöbalken omfattar ändring av Fifallaåns nuvarande sträckning. En öppen dagvattenlösningen planeras anläggas längs med Garvaregatan. Åtgärden behöver utföras eftersom den befintliga dagvattenkulverten har passerat sin tekniska livslängd och behöver ersättas. Föreslagen åtgärd är också ett led i kommunens arbete för att hantera kommande klimatförändringar eftersom en öppen dagvattenlösning innebär att större mängder vatten kan hanteras och därmed minska översvämningensrisken. Den planerade åtgärden bedöms inte påverka MKN eller statusklassningen för Fifallaån. Inte heller hydrologin bedöms påverkas i någon betydande omfattning.

Åtgärden att flytta Fifallaån är inte automatiskt tillståndspliktigt verksamhet eftersom medelvattenföringen är lägre än 1 m³/s, men efter dialog med Länsstyrelsen har kommunen rekommenderats att ansöka om tillstånd eftersom det kan vara komplex fråga att i stadsmiljö ändra sträckningen av Fifallaån. Det är komplicerat att göra ändringar i stadsmiljö avseende t.ex. trafik och befintliga ledningar. Den nya sträckningen ligger dock i ett område som sedan tidigare är starkt påverkat av mänsklig aktivitet och påverkan på miljön eller naturen blir därmed begränsad. Kommunen och det kommunala fastighetsbolaget äger flertalet av de berörda fastigheterna, så det är få andra intressenter som direkt är berörd av åtgärden.

Däremot kommer en öppen dagvattenlösning upplevas av många som ett attraktivt inslag i centrumområdet och bedömningen är att åtgärden därmed påverkar riksintresset för friluftslivet positivt.

Åtgärden kan under byggskedet visserligen ha viss påverkan på miljön, men efter utförd åtgärd bedöms det vara ingen eller mycket liten påverkan jämfört med innan åtgärden utförs. De enskilda intressena bedöms också vara små.

Utifrån det perspektivet innebär åtgärden en liten påverkan på miljön och naturen och kommunen gör därför bedömningen att åtgärden inte utgör en betydande miljöpåverkan.

9. Referenser

Lantmäteriet. (den 02 10 2025). *Min karta*. Hämtat från <https://minkarta.lantmateriet.se/>

Riksantikvarieämbetet. (den 02 10 2025). Hämtat från Fornsök:
<https://app.raa.se/open/fornsok/>

SGU. (den 01 10 2025). Hämtat från Jordartskarta:
<https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-jordarter-25-100.html>